

ZAKON

O STRUČNOM OBRAZOVANJU

(Objavljen u "Sl. listu RCG", br. 64 od 28. novembra 2002, 49/07, "Sl. listu Crne Gore", br. 45 od 4. avgusta 2010, 39/13)

I OSNOVNE ODREDBE

Član 1

Stručno obrazovanje se stiče na nivou nižeg, srednjeg i višeg stručnog obrazovanja, na način i pod uslovima propisanim ovim zakonom.

Ciljevi

Član 2

Cilj stručnog obrazovanja je:

- 1) omogućavanje sticanja znanja i razvoj vještina i ključnih kompetencija koje odgovaraju zahtjevima savremenog, demokratski i ekonomski razvijenog društva i tržišne privrede;
- 2) obezbjeđivanje sticanja kvalifikacija učenicima i odraslima, koje im omogućavaju ravnopravno učešće na tržištu rada;
- 3) obezbjeđivanje znanja i sposobnosti neophodnih za život i rad, lična interesovanja, profesionalni razvoj ličnosti i za dalje obrazovanje;
- 3a) omogućavanje karijerne orijentacije;
- 4) obezbjeđivanje uslova za proširivanje znanja u okviru zanimanja;
- 5) kompatibilnost sistema stručnog obrazovanja u Crnoj Gori sa obrazovanjem u razvijenim demokratskim zemljama;
- 6) razvijanje svijesti učenika o potrebi cjeloživotnog učenja.

Školarina

Član 2a

Za sticanje stručnog obrazovanja u ustanovi koja se finansira iz javnih prihoda redovni učenik, odnosno polaznik u višoj stručnoj školi (u daljem tekstu: učenik) ne plaća školarinu.

Izvođači

Član 3

Stručno obrazovanje obavljaju škole ili škole zajedno sa poslodavcem, u skladu sa obrazovnim programom.

Ugovor o nastavi, odnosno obrazovanju

Član 4

Škola može izvoditi stručno obrazovanje u cjelini ili teorijski dio u školi, a praktično obrazovanje ili dio praktičnog obrazovanja kod poslodavca.

Obim praktičnog obrazovanja kod poslodavca određuje se obrazovnim programom.

Ako stručno obrazovanje izvodi škola, a dio praktičnog obrazovanja se izvodi kod poslodavca, međusobna prava i obaveze između škole i poslodavca, kao i prava i obaveze učenika, uređuju se kolektivnim ugovorom o nastavi.

Ugovor iz stava 3 ovog člana zaključuju direktor škole i poslodavac.

Ako praktično obrazovanje izvodi u cjelini poslodavac, međusobna prava i obaveze učenika i poslodavca uređuju se individualnim ugovorom o obrazovanju koji zaključuju poslodavac i roditelj, odnosno staratelj učenika, u skladu sa ovim zakonom.

Uslove koje mora da ispunjava poslodavac iz stava 3 ovog člana utvrđuje škola, a uslove koje mora da ispunjava poslodavac iz stava 5 ovog člana utvrđuje reprezentativno udruženje poslodavaca (u daljem tekstu: udruženje).

Vrste stručnih škola

Član 5

Stručne škole su:

- 1) dvogodišnja stručna škola;
- 2) trogodišnja stručna škola;
- 3) četvorogodišnja stručna škola;
- 4) viša stručna škola;
- 5) umjetnička škola.

Kvalifikacije nivoa obrazovanja i stručne kvalifikacije

Član 6

U dvogodišnjoj stručnoj školi se stiče kvalifikacija nivoa nižeg stručnog obrazovanja u trajanju od dvije godine.

U trogodišnjoj, odnosno četvorogodišnjoj stručnoj školi se stiče kvalifikacija nivoa srednjeg stručnog obrazovanja u trajanju od tri, odnosno četiri godine.

U umjetničkoj školi stiče se kvalifikacija nivoa srednjeg stručnog obrazovanja u trajanju od četiri godine.

U višoj stručnoj školi se stiče kvalifikacija nivoa višeg stručnog obrazovanja u trajanju od dvije godine.

Sa sticanjem kvalifikacije nivoa obrazovanja iz st. 1, 2 i 3 ovog člana stiču se odgovarajuće stručne kvalifikacije, koje su dio nacionalnog okvira kvalifikacija.

Osposobljavanje i usavršavanje

Član 7

Radi sticanja, osavremenjavanja ili dopuna znanja, vještina i kompetencija potrebnih za rad i radi pripreme za tržište rada, škola ili poslodavac može organizovati osposobljavanje i usavršavanje u trajanju do jedne godine, na osnovu kojeg se može steći odgovarajuća stručna kvalifikacija, koja može biti uvažena u nastavku obrazovanja, odnosno sticanju nivoa obrazovanja, u skladu sa zakonom.

Obrazovanje odraslih lica

Član 8

Stručno obrazovanje odraslih lica ostvaruje se u skladu sa ovim zakonom i posebnim propisima.

Posebne potrebe

Član 9

Stručno obrazovanje lica sa posebnim obrazovnim potrebama ostvaruje se u skladu sa ovim zakonom i posebnim propisima.

Pojmovnik

Član 10

Pojedini izrazi u ovom zakonu imaju značenje:

- 1) "stručno obrazovanje" je obrazovanje i osposobljavanje učenika za obavljanje stručnih poslova različitih nivoa složenosti za dalje obrazovanje;
- 2) "izvođači obrazovno-vaspitnog rada" su škole i druga pravna i fizička lica;
- 3) "poslodavac" je pravno ili fizičko lice kod koga se stiče stručno obrazovanje;
- 4) (brisana);
- 5) (brisana);
- 6) (brisana);
- 7) "obrazovni program" je program na osnovu kojeg se ostvaruje stručno obrazovanje;
- 8) "praktično obrazovanje" je oblik nastave u kojoj učenik stiče praktična znanja i primjenjuje teorijska znanja u praksi;
- 9) "nastavna godina" je period u kojem se ostvaruje redovna nastava;
- 10) "školska godina" je period u kojem se ostvaruju redovna nastava i ostali oblici obrazovno-vaspitnog rada;
- 11) "klasifikacioni period" je dio polugodišta (nastavne godine) u kojem se realizuje nastavni plan i program i ocjenjuje učenik;
- 12) "kolektivni ugovor o nastavi" je ugovor o realizaciji dijela praktičnog obrazovanja kod poslodavca;
- 13) "individualni ugovor o obrazovanju" je ugovor o realizaciji praktičnog obrazovanja u cjelini kod poslodavca;
- 13a) "kvalifikacija" je formalni ishod procesa provjere koja se dobija kada nadležna institucija utvrdi da je lice postiglo ishode učenja, u skladu sa postavljenim standardima;
- 13b) "kvalifikacija nivoa obrazovanja" je kvalifikacija koja se stiče završetkom programa formalnog obrazovanja,

potvrđuje se diplomom i omogućava nastavak obrazovanja ili uključivanje na tržište rada;

13c) "stručna kvalifikacija" je formalno priznata kvalifikacija na osnovu nacionalnih standarda zanimanja i stečena u postupku provjere znanja, vještina i kompetencija ili na osnovu dijela javno važećeg obrazovnog programa. Potvrđuje se sertifikatom, omogućava uključivanje na tržište rada i može biti uvažena u nastavku obrazovanja i sticanju nivoa obrazovanja;

14) (brisana);

15) "učenici sa posebnim obrazovnim potrebama" su učenici sa smetnjama i teškoćama u razvoju;

16) "javno važeći obrazovni program" je program na osnovu kojeg se ostvaruje obrazovanje i vaspitanje i čijim se završetkom stiče kvalifikacija nivoa obrazovanja, kao i stručne kvalifikacije u skladu sa zakonom;

17) "standardi stručnog obrazovanja" su normativi koji se donose na nacionalnom nivou i definišu zanimanja, ciljeve i sadržaje učenja, evaluaciju ocjenjivanja i uslova u kojima se realizuje proces obrazovanja;

18) "standard zanimanja" je dokument koji propisuje sadržaj stručne kvalifikacije na određenom nivou zahtjevnosti i određuje potrebna znanja, vještine i kompetencije za obavljanje ključnih poslova u zanimanju;

18a) "standard kvalifikacije" je dokument koji sadrži podatke o tipu kvalifikacije, nivou, odnosno podnivou kvalifikacije, broju stečenih kreditnih tačaka, tj. trajanju obrazovanja za sticanje kvalifikacije, ishodima učenja i dr;

19) "majstorski ispit" je oblik postsekundarnog obrazovanja koji se polaže nakon trogodišnjeg, odnosno četvorogodišnjeg obrazovanja i određenog radnog iskustva;

20) "eksterni ispit" je ispit koji se polaže na način i po postupku koji je propisan od strane nadležnog organa;

21) "kreditna tačka" je mjerna jedinica za vrednovanje rada koju treba da ostvari učenik radi postizanja ishoda učenja i predstavlja brojčano izražen obim ishoda učenja koje prosječan učenik dostigne za 25 časova aktivnosti (teorijska i praktična nastava, vježbe, seminarski i projektni zadaci, istraživački rad, priprema za ispite i dr.);

21a) "kreditno vrednovanje" je numeričko određivanje vrijednosti ishoda učenja u okviru određene kvalifikacije;

21b) "Nacionalni okvir kvalifikacija (u daljem tekstu: okvir kvalifikacija)" je instrument za razvrstavanje kvalifikacija u skladu sa opisima nivoa, iskazanih kroz znanja, vještine i kompetencije, koji treba da poveže i uskladi pojedine podsisteme kvalifikacija i poboljša preglednost, dostupnost, napredovanje i kvalitet kvalifikacija, u skladu sa potrebama tržišta rada i društva u cjelini;

22) "modul" je programska, odnosno organizaciona cjelina ciljeva i sadržaja koja obuhvata predmete ili kompetencije;

22a) "EUROPASS" je skup dokumenata, ujednačenih u Evropi, koji omogućava transparentnost i uporedivost stečenih kvalifikacija, mobilnost i cjeloživotno učenje;

23) "ključna kompetencija" je prenosivi multifunkcionalni paket znanja, vještina i stavova koji su potrebni pojedincu za lično ispunjenje i razvoj, inkluziju i zapošljavanje.

Obezbjediavanje kvaliteta

Član 10a

Obezbjediavanje kvaliteta stručnog obrazovanja vrši se putem samoevaluacije i evaluacije, u skladu sa zakonom.

Nadzor

Član 11

Nadzor nad sprovođenjem odredaba ovog zakona vrši organ državne uprave nadležan za poslove prosvjete (u daljem tekstu: Ministarstvo), u skladu sa zakonom.

Upotreba rodno osjetljivog jezika

Član 11a

Svi izrazi koji se u ovom zakonu koriste za fizička lica u muškom rodu obuhvataju iste izraze u ženskom rodu.

II UPIS Konkurs

Član 12

Upis u stručnu školu (u daljem tekstu: škola) vrši se na osnovu javnog konkursa, u junskom i avgustovskom roku. Konkurs iz stava 1 ovog člana, na predlog škole, raspisuje Ministarstvo, po pravilu, šest mjeseci prije početka školske godine (do kraja marta).

Izuzetno od stava 1 ovog člana, konkurs za upis za obrazovanje odraslih lica škola, odnosno poslodavac može objaviti i u drugim rokovima, do kraja oktobra, uz saglasnost Ministarstva.

Izuzetno od stava 2 ovog člana, konkurs za upis vanrednih učenika i konkurs za upis za više stručno obrazovanje

Ministarstvo može objaviti i u drugim rokovima, do kraja oktobra.

Upis

Član 13

Status učenika stiče se upisom u školu.

Učenik se upisuje u školu kao redovni ili vanredni učenik.

Redovni učenik stiče obrazovanje redovnim pohađanjem nastave.

Vanredni učenik stiče obrazovanje pohađanjem pripreme nastave (instruktivno-konsultativne nastave) i polaganjem ispita, u skladu sa ovim zakonom.

Paralelno obrazovanje

Član 14

Učenik ima pravo da paralelno stiče obrazovanje, odnosno da prati više obrazovnih programa.

U slučaju iz stava 1 ovog člana, škole sporazumno utvrđuju način ispunjavanja obaveza učenika.

Učeniku iz stava 1 ovog člana mogu se priznati ocjene iz opšteobrazovnih i stručnoteorijskih predmeta ukoliko se predmetni programi ne razlikuju, o čemu odlučuje nastavničko vijeće.

Opšti uslovi

Član 15

U školu za sticanje nižeg i srednjeg stručnog obrazovanja može se upisati lice koje je završilo osnovnu školu i nije starije od 17 godina života, ako ovim zakonom nije drukčije određeno.

Izuzetno od stava 1 ovog člana, u školu mogu da se upišu i lica do 18 godina života, uz odobrenje nastavničkog vijeća škole.

Za određene obrazovne programe, kao poseban uslov za upis, može se propisati posebna nadarenost, psihofizičke sposobnosti, završetak posebnog obrazovnog programa i radno iskustvo, u skladu sa obrazovnim programom.

Upis stranih državljana

Član 16

Strani državljanin koji ima privremeni boravak ili stalno nastanjenje u Crnoj Gori može se upisati u školu po uslovima kao i crnogorski državljanin, u skladu sa ovim zakonom.

Lice koje je završilo osnovnu školu u inostranstvu može se upisati u školu, ako mu se prizna svjedočanstvo u skladu sa zakonom.

Škola je dužna da učeniku iz stava 1 ovog člana i učeniku crnogorskom državljaninu koji ne poznaje ili nedovoljno poznaje jezik na kojem se izvodi nastava pruži pomoć u savladavanju jezika.

Ministarstvo može odrediti broj upisnih mjesta za strane državljane u okviru programa za razmjenu učenika.

Niže stručno obrazovanje

Član 17

U dvogodišnju stručnu školu može se upisati lice koje je završilo:

- osnovnu školu;
- osnovnu školu po prilagođenom programu;
- najmanje sedmi razred osnovne škole, a redovno je pohađalo nastavu do 15. godine života.

Srednje stručno obrazovanje

Član 18

U trogodišnju stručnu školu može se upisati lice koje je završilo osnovnu školu.

Izuzetno od stava 1 ovog člana, u trogodišnju stručnu školu u odgovarajući razred može se upisati lice koje je završilo osnovnu školu.

U četvorogodišnju stručnu školu može se upisati lice koje je završilo osnovnu školu.

Izuzetno od stava 3 ovog člana, u prvi, odnosno četvrti razred četvorogodišnje stručne škole može se upisati lice koje je završilo dvogodišnju stručnu školu, odnosno trogodišnju stručnu školu i položilo dopunske i diferencijalne ispite.

Više stručno obrazovanje

Član 19

U višu stručnu školu može se upisati, u skladu sa obrazovnim programom, lice koje je završilo:

- četvorogodišnju srednju školu;
- trogodišnju stručnu školu i položilo majstorski ispit.

Kriterijumi

Član 20

Ako se na konkurs za upis u školu prijavi manji broj kandidata od broja koji je utvrđen konkursom, upisuju se svi kandidati koji ispunjavaju uslove propisane ovim zakonom.

Ako se na konkurs za upis u stručnu školu u trogodišnjem ili četvorogodišnjem trajanju prijavi veći broj kandidata od broja utvrđenog konkursom, redosljed za upis se utvrđuje na osnovu opšteg uspjeha učenika u poslednja tri razreda osnovne škole, uspjeha sa eksterne provjere znanja u osnovnoj školi i posebne nadarenosti, odnosno umješnosti koje su značajne za sticanje obrazovanja.

Vrednovanje kriterijuma za upis učenika iz stava 2 ovog člana i za upis u višu stručnu školu bliže se uređuje propisom Ministarstva.

Izuzetno od stava 2 ovog člana, kandidati sa posebnim obrazovnim potrebama, koji ispunjavaju uslove upisa propisane ovim zakonom, upisuju se u skladu sa rješenjem o usmjeravanju u obrazovni program.

Poseban uslov za upis

Član 21

Ukoliko praktično obrazovanje u cjelini obavlja poslodavac poseban uslov za upis u trogodišnju stručnu školu je zaključen individualni ugovor o obrazovanju.

Uslov za upis u umjetničku školu je izražena nadarenost i sklonost za umjetničko izražavanje.

Promjena programa

Član 22

Učenik može tokom školovanja promijeniti upisani obrazovni program samo nakon završenog prvog razreda, odnosno školske godine u višoj stručnoj školi (u daljem tekstu: razred) u okviru istog nivoa obrazovanja.

Izuzetno od stava 1 ovog člana, učenik trogodišnje stručne škole može promijeniti upisani obrazovni program nakon I ili II razreda, u okviru istog nivoa obrazovanja.

Učenik koji mijenja obrazovni program mora zadovoljiti na provjeri nadarenosti i sklonosti ukoliko se za obrazovni program u koji se upisuje traži provjera nadarenosti i sklonosti prilikom upisa.

Prestanak statusa redovnog učenika

Član 23

Status redovnog učenika prestaje:

- 1) završavanjem obrazovanja;
- 2) ispisivanjem iz škole;
- 3) samovoljnim napuštanjem škole;
- 4) isključenjem iz škole;
- 5) ako dva puta ponovi isti razred u istom obrazovnom programu;
- 6) ako zasnuje radni odnos ili stekne status preduzetnika;
- 7) ako u toku nastavne godine ima 30 i više neopravdanih časova.

Rješenje o prestanku statusa redovnog učenika iz stava 1 tač. 3, 5, 6 i 7 ovog člana donosi direktor škole.

Učenik iz stava 1 tač. 4 i 7 ovog člana ima pravo polaganja razrednog ispita u toj školi u istoj školskoj godini i obavezu da pohađa pripremnu nastavu, u skladu sa članom 90a ovog zakona, ukoliko mu je status redovnog učenika prestao u prvom polugodištu.

Odredba stava 3 ovog člana ne odnosi se na polaznika u višoj stručnoj školi.

Prelazak u drugu školu

Član 23a

Učenik se može, u toku nastavne godine, najkasnije dva mjeseca prije završetka nastavne godine, ispisati iz škole koju pohađa i upisati u drugu školu, na osnovu svjedočanstva prethodnog razreda i ispisnice izdate od škole.

U slučaju iz stava 1 ovog člana, učenik je dužan da se upiše u roku od osam dana od dana izdavanja ispisnice.

Napuštanje škole

Član 24

Učenik je samovoljno napustio školu ako pet dana uzastopno neoppravdano ne pohađa nastavu.

Vaspitne, odnosno disciplinske mjere

Član 25

Prema učenicima koji ne ispunjavaju obaveze utvrđene zakonom i opštim aktom škole mogu se izreći vaspitne mjere i to: opomena, ukor i isključenje iz škole.

Izuzetno od stava 1 ovog člana, prema polazniku u višoj stručnoj školi koji ne ispunjava obaveze utvrđene zakonom i opštim aktom škole mogu se izreći disciplinske mjere: opomena, ukor i isključenje iz škole.

Isključenje učenika iz škole se može izreći do kraja školske godine, s pravom polaganja razrednog ispita u istoj školskoj godini.

Način i postupak izricanja vaspitnih, odnosno disciplinskih mjera uređuje se propisom Ministarstva.

Isključenje iz škole

Član 26

Odluku o isključenju učenika iz škole donosi nastavničko vijeće.

Na osnovu odluke iz stava 1 ovog člana, direktor škole, u roku od tri dana, donosi rješenje i uručuje ga učeniku, odnosno roditelju.

Protiv rješenja o isključivanju i prestanku statusa redovnog učenika iz člana ~~23~~, tač. 3, 5, 6 i 7 ovog zakona, učenik, odnosno roditelj ima pravo žalbe Ministarstvu, u roku od osam dana od dana prijema rješenja. Žalba odlaže izvršenje rješenja do drugostepene odluke.

Učenika iz stava 3 ovog člana koji ugrožava bezbjednost i sigurnost drugih učenika i zaposlenih, kao i imovinu škole direktor može udaljiti iz škole do donošenja drugostepene odluke.

O udaljenju iz škole direktor odlučuje rješenjem, na koje nije dozvoljena žalba.

Rješenje Ministarstva iz stava 3 ovog člana je konačno u upravnom postupku.

Shodna primjena zakona

Član 27

U postupku utvrđivanja statusa učenika primjenjuje se Zakon o opštem upravnom postupku, ako ovim zakonom nije drukčije određeno.

Konačnost odluke

Član 28

Protiv konačne odluke o ocjeni i konačnog rješenja iz člana ~~26~~ stav 6 ovog zakona ne može se voditi upravni spor.

Pohvaljivanje i nagrađivanje

Član 29

Učenici koji se ističu u učenju i vladanju pohvaljuju se i nagrađuju.

Kriterijumi i postupak za dodjeljivanje pohvala i nagrada uređuju se opštim aktom škole.

Prilagođavanje nastavnih obaveza

Član 30

Učeniku koji se samostalno ili u okviru sportskog kluba priprema za međunarodno takmičenje u sportu (u daljem tekstu: učenik sportista), na predlog nacionalnog sportskog saveza, učeniku koji se priprema za međunarodno takmičenje u znanju ili učeniku zbog izuzetnih ličnih, porodičnih i socijalnih prilika može se prilagoditi ispunjavanje nastavnih obaveza na način propisan aktom škole.

Učeniku koji se paralelno obrazuje, učeniku sportisti ili učeniku zbog izuzetnih ličnih, porodičnih i socijalnih prilika, koji ne završi obaveze iz obrazovnog programa iz opravdanih razloga, status redovnog učenika može se produžiti najviše za dvije godine.

Odluku o produžetku statusa redovnog učenika donosi direktor škole, na predlog nastavničkog vijeća.

III OBRAZOVNO-VASPITNI RAD **Standardi zanimanja i standardi kvalifikacije**

Član 31

Obrazovni programi stručnog obrazovanja na osnovu kojih se stiče javno važeće obrazovanje formiraju se u skladu sa standardima zanimanja i standardom kvalifikacije.

Standarde zanimanja iz stava 1 ovog člana donosi ministarstvo nadležno za poslove rada, na predlog Savjeta za kvalifikacije.

Standard kvalifikacije donosi Savjet za kvalifikacije.

Standard zanimanja je osnov za izradu programa usavršavanja i osposobljavanja na osnovu kojih se stiče stručna kvalifikacija, u skladu sa zakonom.

Obrazovni programi

Član 32

Obrazovni program radi se na osnovu standarda kvalifikacije koji objedinjava više standarda zanimanja.

Standardi zanimanja iz stava 1 ovog člana mogu biti različitih nivoa zahtjevnosti.

Obrazovni programi se vrednuju kreditnim tačkama.

Kriterijume za vrednovanje obrazovnih programa donosi Nacionalni savjet za obrazovanje (u daljem tekstu: Nacionalni savjet).

Obrazovni programi sadrže predmete i module.

Modul urađen na osnovu standarda zanimanja omogućava sticanje stručne kvalifikacije, u skladu sa zakonom.

Sadržaj nastavnog plana

Član 33

Nastavni plan obrazovnog programa stručnog obrazovanja sadrži obavezni i izborni dio.

Obavezni dio sadrži osnovne predmete ili module koji su obavezni za sve učenike određenog obrazovnog programa.

Izborni dio obuhvata predmete ili module koje učenik bira prema svojim sklonostima. Izborni dio može biti u funkciji sticanja stručne kvalifikacije ili proširivanja opštih i stručnih znanja.

Godišnji program rada

Član 34

Obrazovno-vaspitni rad se obavlja na osnovu godišnjeg plana i programa rada.

Godišnjim programom rada se utvrđuju: organizacija obrazovno-vaspitanog rada; interno obezbjeđivanje kvaliteta; oblici, sadržaj i raspored izvršenja zadataka; plan upisa; rokovi polaganja ispita; stručno usavršavanje nastavnika; saradnja sa socijalnim partnerima (poslodavcima, udruženjima) i drugo.

Oblici obrazovno-vaspitanog rada

Član 35

Obrazovno-vaspitni rad obuhvata:

- 1) teorijsku nastavu i vježbe;
- 2) praktično obrazovanje (praktičnu nastavu);
- 3) dopunsku i dodatnu nastavu;
- 4) praćenje postignuća, provjeravanje i ocjenjivanje znanja učenika;
- 5) stručne ekskurzije;
- 6) profesionalnu praksu;
- 7) slobodne odnosno vannastavne aktivnosti;
- 8) druge oblike propisane obrazovnim programom.

IV ORGANIZACIJA NASTAVE **Teorijska nastava**

Član 36

Teorijska nastava iz opšteobrazovnih i stručno teorijskih predmeta izvodi se u odjeljenjima koja čine učenici istog razreda.

Izuzetno od stava 1 ovog člana, ukoliko su predmetni programi isti nastava se može izvoditi za učenike različitih razreda.

Profesionalna praksa

Član 37

Profesionalna praksa izvodi se nakon završetka nastavne godine za učenike koji su praktično obrazovanje ostvarili u objektima škole.

Način organizovanja i trajanje profesionalne prakse utvrđuje se obrazovnim programom.

Odjeljenje

Član 38

Odjeljenje, po pravilu, ima 30 učenika.

Izuzetno od stava 1 ovog člana, odjeljenje može imati više od 30 učenika, po odobrenju Ministarstva.

Broj učenika u grupi utvrđuje se obrazovnim programom.

Fond časova

Član 39

U toku sedmice učenici škole mogu imati 32 časa nastave, u skladu sa obrazovnim programom.

Izuzetno od stava 1 ovog člana, u školama u kojima se nastava izvodi na jeziku pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica, učenici mogu imati do 34 časa nastave.

U školi u kojoj se nastava izvodi po obrazovnom programu koji je donesen na osnovu međunarodnih konvencija učenici mogu imati u toku sedmice više od 32 časa nastave.

U višoj stručnoj školi učenici mogu imati do 40 časova nastave, u skladu sa obrazovnim programom.

Organizacija nastave, način i postupak ocjenjivanja i napredovanja u višoj stručnoj školi bliže se utvrđuju propisom Ministarstva.

Sedmična norma

Član 40

U toku sedmice učenici koji imaju zaključen individualni ugovor o obrazovanju kod poslodavca mogu imati do 36 časova nastave, u skladu sa obrazovnim programom.

Opterećenost učenika

Član 41

U toku jednog dana učenici mogu imati najviše sedam časova nastave.

Učeniku koji se više od devet mjeseci obrazuje kod poslodavca mora se obezbijediti najmanje osam sedmica godišnjeg odmora.

Trajanje nastavnog časa

Član 42

Nastavni čas teorijske nastave, vježbi i praktičnog obrazovanja u školi traje 45 minuta, a praktičnog obrazovanja kod poslodavca 60 minuta.

Praktično obrazovanje

Član 43

Praktično obrazovanje se obavlja radi primjene teorijskih znanja u praksi i sticanja novih vještina.

Praktično obrazovanje se izvodi u objektima škole (radionice, ekonomije, kabineti, laboratorije, đučke zadruge) i u objektima van škole (ustanove, preduzeća i preduzetnici).

Način izvođenja praktičnog obrazovanja

Član 44

Praktično obrazovanje se izvodi za odjeljenje ili za grupu učenika istog razreda. Broj učenika iz stava 1 ovog člana utvrđuje se obrazovnim programom.

V OBRAZOVANJE KOD POSLODAVCA Individualni ugovor o obrazovanju

Član 45

Ugovor o obrazovanju između poslodavca i roditelja, odnosno staratelja učenika, sadrži:

- 1) ime i prezime učenika, godinu rođenja, prebivalište i ime roditelja, odnosno staratelja (u daljem tekstu: roditelj);
 - 2) prethodno obrazovanje učenika;
 - 3) naziv, sjedište i djelatnost poslodavca;
 - 4) naziv zanimanja za koje se učenik obrazuje;
 - 5) početak i vrijeme trajanja obrazovanja učenika;
 - 6) obim praktične osposobljenosti i znanja koje poslodavac mora obezbijediti učeniku;
 - 7) raspored praktičnog obrazovanja;
 - 8) lične podatke i podatke o odgovarajućem stručnom obrazovanju zaposlenog kod poslodavca koji je odgovoran za obrazovanje učenika;
 - 9) prava i dužnosti učenika;
 - 10) dužnosti poslodavca;
 - 11) mjesečnu naknadu koju učenik prima za vrijeme praktičnog obrazovanja, u skladu sa zakonom;
 - 12) obavezu poslodavca da neće opterećivati učenika poslovima koji nijesu povezani sa njegovim obrazovanjem;
 - 13) obaveze učenika i poslodavca u slučaju raskida individualnog ugovora o obrazovanju;
 - 14) druga pitanja od značaja za obavljanje praktičnog obrazovanja.
- Škola je dužna da vodi evidenciju o zaključenim individualnim ugovorima o obrazovanju.

Dužnosti poslodavca

Član 46

Poslodavac je dužan, naročito, da:

- 1) brine da učenik redovno pohađa praktično obrazovanje i ispunjava radne obaveze;
- 2) učeniku redovno isplaćuje mjesečnu naknadu;
- 3) učeniku obezbijedi zaštitu na radu;
- 4) brine o zdravlju učenika u toku rada;
- 5) učeniku, pored godišnjeg odmora utvrđenog ovim zakonom, omogući još najmanje pet radnih dana za pripremu polaganja završnog ispita;
- 6) vodi evidenciju o pravima učenika po osnovu radnog odnosa;
- 7) ispunjava druge obaveze utvrđene individualnim ugovorom o obrazovanju.

Dužnosti učenika

Član 47

Učenik je dužan, naročito, da:

- 1) redovno pohađa praktično obrazovanje i ispunjava radne obaveze;
- 2) prilikom sticanja obrazovanja ponaša se u skladu sa uputstvima poslodavca i škole;
- 3) čuva poslovnu tajnu poslodavca;
- 4) ponaša se u skladu sa propisima o zaštiti na radu;
- 5) ispunjava i druge obaveze utvrđene individualnim ugovorom o obrazovanju.

Provjera praktičnog obrazovanja kod poslodavca

Član 48

Nivo postignuća praktičnog obrazovanja učenika koji se obrazuje kod poslodavca provjeravaju škola i poslodavac, na kraju svake nastavne godine.

Način ocjenjivanja i postupak provjere postignuća praktičnog obrazovanja iz stava 1 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Naknada

Član 49

Učenik ima pravo na naknadu za vrijeme trajanja individualnog ugovora o obrazovanju kod poslodavca. Visina naknade iz stava 1 ovog člana iznosi: za prvu i drugu godinu obrazovanja najmanje 15%, a za treću i četvrtu godinu najmanje 20% od prosječne bruto zarade zaposlenih u privredi Crne Gore.

Raskid ugovora

Član 50

Učenik i poslodavac mogu raskinuti individualni ugovor o obrazovanju, ako je to uređeno ugovorom.

Obavezni raskid ugovora

Član 51

Individualni ugovor o obrazovanju se raskida, ako:

- 1) je zaključen na osnovu netačnih podataka i dokumenata;
- 2) je učeniku prestao status redovnog učenika u skladu sa zakonom;
- 3) se ne obezbijedi zaštita na radu;
- 4) učenik trajno oboli od bolesti koja, po mišljenju ljekara, može da ugrozi život i zdravlje zaposlenih i učenika;
- 5) u drugim slučajevima utvrđenim ugovorom.

Obaveza škole

Član 52

Ako se individualni ugovor o obrazovanju raskine zbog neispunjavanja obaveza poslodavca, škola preuzima obavezu zaključivanja novog ugovora sa drugim poslodavcem.

Ako škola ne omogući učeniku praktično obrazovanje kod drugog poslodavca, učenik ima pravo da nastavi obrazovanje u školi.

Prenošenje prava

Član 53

Ukoliko dođe do promjene poslodavca, odnosno vlasnika poslodavca, prava i obaveze iz individualnog ugovora o obrazovanju se prenose na novog poslodavca, ukoliko je roditelj, odnosno staratelj učenika sa tim saglasan.

Novi poslodavac i roditelj, odnosno staratelj učenika mogu raskinuti individualni ugovor o obrazovanju, na način i u rokovima koji su određeni ugovorom o obrazovanju.

Prava iz radnog odnosa

Član 54

Za vrijeme trajanja praktičnog obrazovanja kod poslodavca učenik ostvaruje prava iz radnog odnosa, u skladu sa propisima o radu.

Zaštita učenika na radu

Član 55

Škola i poslodavac su dužni da obuču učenika osnovnim mjerama i sredstvima zaštite na radu pri izvođenju praktičnog obrazovanja.

Zaštitu na radu iz stava 1 ovog člana obezbjeđuju škola i poslodavac.

Period osiguranja

Član 56

Za vrijeme trajanja individualnog ugovora o obrazovanju kod poslodavca, učenik ima pravo na penzijsko i zdravstveno osiguranje, u skladu sa zakonom.

Doprinosi za penzijsko i zdravstveno osiguranje iz stava 1 ovog člana plaća poslodavac u skladu sa zakonom.

Shodna primjena propisa

Član 57

Odredbe ovog zakona kojima se uređuju prava i obaveze učenika u školi primjenjuju se i na učenika koji se obrazuje kod poslodavca.

Odredbe ovog zakona kojima se uređuju prava i obaveze učenika koji se obrazuje kod poslodavca primjenjuju se i na učenika kada obavlja praktično obrazovanje van škole (u ustanovi, preduzeću i kod poslodavca).

Nadzor

Član 58

Nadzor nad sprovođenjem odredaba ovog zakona koje se odnose na status učenika kod poslodavca vrši inspekcija nadležna za rad.

Nadzor nad sprovođenjem odredaba ovog zakona koje se odnose na obrazovanje učenika kod poslodavca vrši inspekcija nadležna za obrazovanje.

VI OCJENJIVANJE Ocjenjivanje

Član 59

Provjeravanjem i ocjenjivanjem znanja, vještina i kompetencija utvrđuje se uspješnost učenika pri postizanju utvrđenih standarda znanja, odnosno ispunjavanje obaveza koje su određene obrazovnim programom.

Način i postupak ocjenjivanja učenika bliže se uređuje propisom Ministarstva.

Vrste ocjena

Član 60

Uspjeh iz nastavnog predmeta se izražava ocjenama: odličan (5), vrlo dobar (4), dobar (3), dovoljan (2) i nedovoljan (1).

Ocjene: odličan, vrlo dobar, dobar i dovoljan su pozitivne.

Javnost ocjenjivanja

Član 61

Ocjenjivanje učenika se vrši javno, pred učenicima uz obrazloženje ocjene.

Učenik mora biti ocijenjen iz svih predmeta u svakom klasifikacionom periodu.

Način ocjenjivanja

Član 62

Provjera, odnosno ocjenjivanje znanja, vještina i kompetencija učenika vrši se iz svih nastavnih predmeta, odnosno modula i na ispitu, u skladu sa obrazovnim programom.

Provjeravaju se i ocjenjuju: usmeni odgovori ili pisani radovi, vježbe, seminarski ili grafički radovi, testovi, zadaci, grafički, praktični i drugi radovi i njihova odbrana, usluge, nastupi i sl.

Ponovna provjera znanja

Član 63

Ako više od polovine učenika odjeljenja dobije nedovoljnu ocjenu na pisanoj provjeri znanja (pisani zadatak, test, grafički rad, kontrolna vježba i slično), pisana provjera znanja se ponavlja za učenika koji je dobio nedovoljnu ocjenu, kao i za učenika koji nije zadovoljan ocjenom.

Pisana provjera znanja iz stava 1 ovog člana ponavlja se jedanput.

Ako na ponovnoj pisanoj provjeri znanja učenik dobije manju ocjenu od ocjene koju je dobio na prethodnoj provjeri, upisuje mu se veća ocjena.

Ako više od polovine učenika na ponovnoj pisanoj provjeri znanja dobije nedovoljnu ocjenu, direktor škole je dužan da Zavodu za školstvo, odnosno Centru za stručno obrazovanje podnese zahtjev za evaluaciju rada predmetnog nastavnika.

Zavod za školstvo, odnosno Centar za stručno obrazovanje je dužan da u roku od 15 dana od dana prijema zahtjeva iz stava 4 ovog člana izvrši evaluaciju rada predmetnog nastavnika.

Pisana provjera znanja

Član 64

Učenik može imati najviše dva pisana zadatka u toku sedmice, koji ne mogu biti istog dana.

Zaključna ocjena

Član 65

Zaključna ocjena izvodi se na osnovu svih ocjena dobijenih u klasifikacionom periodu, od kojih najmanje jedna mora biti usmena provjera znanja.

U višoj stručnoj školi zaključna ocjena se izvodi i na predmetnom ispitu, u skladu sa obrazovnim programom.

Uspjeh učenika

Član 66

Učenik je završio razred, ako je iz svakog nastavnog predmeta dobio pozitivnu ocjenu.

Opšti uspjeh učenika se utvrđuje na osnovu prosjeka pozitivnih ocjena iz svih nastavnih predmeta.

Učenik je završio razred sa:

- 1) odličnim uspjehom, ako je postigao prosječnu ocjenu najmanje 4,50;
- 2) vrlo dobrim uspjehom, ako je postigao prosječnu ocjenu najmanje 3,50;
- 3) dobrim uspjehom, ako je postigao prosječnu ocjenu najmanje 2,50;
- 4) dovoljnim uspjehom, ako je postigao prosječnu ocjenu najmanje 2.

Utvrđivanje uspjeha

Član 67

Ocjene iz nastavnih predmeta, vladanja i opšteg uspjeha se utvrđuju na kraju klasifikacionog perioda.

Ocjenu iz nastavnog predmeta predlaže predmetni nastavnik.

Zaključnu ocjenu utvrđuje odjeljenjsko vijeće.

Izuzetno od stava 2 ovog člana, ocjenu iz nastavnog predmeta koji izvode dva ili više nastavnika predlažu ti nastavnici. Ako se nastavnici ne mogu usaglasiti, ocjenu utvrđuje odjeljenjsko vijeće.

Ukoliko se ocjena ne može utvrditi na način propisan u st. 3 i 4 ovog člana, ocjenu utvrđuje nastavničko vijeće tako što, na predlog direktora, obrazuje tročlanu komisiju koja će predložiti ocjenu.

Izuzetno od stava 1 ovog člana, u višoj stručnoj školi ocjene iz nastavnih predmeta, odnosno modula i opšti uspjeh polaznika se utvrđuje na kraju polugodišta i nastavne, odnosno školske godine, a ocjena iz vladanja se ne utvrđuje.

Ako se ukupan godišnji broj časova nastave i drugih oblika obrazovnog rada za nastavni predmet, odnosno modul realizuje do kraja prvog polugodišta polazniku se zaključna (konačna) ocjena utvrđuje na polugodištu na osnovu svih dobijenih ocjena iz tog nastavnog predmeta, odnosno modula ili na predmetnom ispitu, u skladu sa obrazovnim programom.

Škola organizuje predmetni ispit iz stava 7 ovog člana najduže u roku od 10 dana od dana završetka nastave.

Dodatak diplomi

Član 68

Sastavni dio diplome o sticanju nivoa obrazovanja u stručnoj školi je dodatak diplomi koji je usklađen sa EUROPASS-om.

Sadržaj, oblik, obrazac, kao i način popunjavanja dodatka diplome bliže se uređuje propisom Ministarstva.

Ponavljanje razreda

Član 69

Učenik koji na kraju nastavne godine ima više od tri nedovoljne ocjene ili ne položi popravni ispit nije završio razred.

Izuzetno od stava 1 ovog člana, polaznik u višoj stručnoj školi koji na kraju nastavne godine ima nedovoljnu ocjenu iz nastavnog predmeta, odnosno modula ili nije položio predmeti ispit, nije završio školsku godinu.

Učenik ima pravo da ponovi razred, i to:

- 1) jedanput u dvogodišnjoj stručnoj školi;
- 2) dva puta u trogodišnjoj, odnosno četvorogodišnjoj stručnoj školi;
- 3) jedanput u višoj stručnoj školi.

Učenik iz stava 2 ovog člana isti razred može ponoviti samo jedanput.

Vladanje učenika

Član 70

Vladanje učenika se izražava ocjenama: primjerno, dobro i nezadovoljavajuće. Ocjenu iz vladanja utvrđuje odjeljenjsko vijeće, na predlog odjeljenjskog starješine.

Vanredno napredovanje

Član 71

Učenik koji u toku obrazovanja pokazuje izuzetne sposobnosti i ima odličan uspjeh može završiti dva razreda u toku jedne školske godine, i to: jedan razred redovnim pohađanjem nastave, a drugi polaganjem razrednog ispita na kraju nastavne godine.

Odluku o napredovanju učenika iz stava 1 ovog člana, na predlog odjeljenjskog starješine, donosi nastavničko vijeće škole.

Škola, nastavnici i poslodavac su dužni da učeniku iz stava 1 ovog člana pruže pomoć u pripremanju razrednog ispita davanjem uputstava za individualno savladavanje gradiva, upućivanjem na udžbenike, priručnike i drugu literaturu, korišćenjem kabineta, laboratorija, radionica, povremenim prisustvovanjem nastavi u narednom razredu i na drugi način.

Opštim aktom škole bliže se utvrđuje način napredovanja učenika iz stava 1 ovog člana.

VII SREDNJE UMJETNIČKO OBRAZOVANJE Ostvarivanje umjetničkog obrazovanja

Član 71a

Srednje umjetničko obrazovanje ostvaruju likovne, muzičke i baletske škole (u daljem tekstu: srednja umjetnička škola).

U srednjoj umjetničkoj školi stiču se kvalifikacije nivoa srednjeg stručnog obrazovanja u trajanju od četiri godine.

Uslovi za upis

Član 71b

Srednje umjetničko obrazovanje mogu sticati lica koja su završila osnovnu školu i koja imaju izraženu nadarenost i sklonost za likovno, muzičko, ili baletsko izražavanje.

Provjera nadarenosti i sklonosti iz stava 1 ovog člana vrši se u skladu sa obrazovnim programom.

Nastava

Član 71c

Nastava u srednjoj umjetničkoj školi je predmetna i izvodi se u dva oblika: individualna i grupna.

Individualna nastava se izvodi po klasama. Svi učenici jednog nastavnika individualne nastave čine klasu.

Ispit

Član 71d

Učenik u srednjoj umjetničkoj školi na kraju nastavne godine polaže godišnji ispit iz stručnih predmeta, u skladu sa obrazovnim programom.

Način i postupak polaganja godišnjeg ispita i druga pitanja od značaja za polaganje godišnjeg ispita uređuju se propisom Ministarstva.

VII ISPITI Vrste ispita

Član 72

U školi se polažu: popravni, dopunski, diferencijalni, razredni, praktični, stručni, završni, majstorski, predmetni, diplomski i godišnji ispiti.

Ispiti iz stava 1 ovog člana se polažu u: januarskom, junskom i avgustovskom ispitnom roku, ako ovim zakonom nije drukčije određeno.

Popravni ispit

Član 73

Popravni ispit polaže učenik koji na kraju nastavne godine ima jednu, dvije ili tri nedovoljne ocjene. Učenik koji na kraju nastavne godine ima jednu, dvije ili tri nedovoljne ocjene polaže popravni ispit pred tročlanom komisijom u čijem je sastavu i nastavnik predmeta iz kojeg je učenik ocijenjen nedovoljnom ocjenom. Popravni ispit učenik polaže u školi koju je pohađao. Učenik polaže popravni ispit u avgustovskom ispitnom roku, a učenik završnog razreda u junskom ili avgustovskom ispitnom roku. Učenik koji ne položi popravni ispit u rokovima iz stava 4 ovog člana nije završio razred. Odredbe ovog člana ne odnose se na polaznika u višoj stručnoj školi.

Dopunski ispit

Član 74

Dopunski ispit se polaže iz nastavnog predmeta koji je učenik učio u manjem obimu nego što je to utvrđeno obrazovnim programom.

Diferencijalni ispit

Član 75

Diferencijalni ispit se polaže iz nastavnog predmeta koji učenik nije učio.

Uslovi

Član 76

Dopunski, odnosno diferencijalni ispit učenik polaže, kada:

- 1) prelazi iz jedne u drugu vrstu škole;
- 2) poslije sticanja jednog kvalifikacionog nivoa obrazovanja želi da stekne drugi kvalifikacioni nivo obrazovanja;
- 3) želi da promijeni obrazovni program;
- 4) se u postupku priznavanja utvrdi potreba polaganja tih ispita.

Utvrđivanje ispita

Član 77

Dopunski, odnosno diferencijalni ispit utvrđuje komisija, koju određuje nastavničko vijeće škole. Rješenjem o polaganju ispita iz stava 1 ovog člana utvrđuju se rokovi polaganja ispita.

Razredni ispit

Član 78

Razredni ispit polaže učenik koji je iz opravdanih razloga ostao neocijenjen na kraju nastavne godine iz jednog ili svih nastavnih predmeta, kao i iz onih predmeta iz kojih nije prisustvovao trećini ili više časova, odnosno programskih sadržaja predviđenih obrazovnim programom za nastavnu godinu.

Razredni ispit polaže i učenik koji nije pohađao školu zbog bolničkog liječenja ili drugih opravdanih razloga u trajanju od najmanje 60 dana, o čemu odlučuje nastavničko vijeće škole.

U slučaju da krivicom škole nije realizovana najmanje jedna trećina časova koji su predviđeni obrazovnim programom, škola je dužna da organizuje pripremanje učenika za polaganje razrednih ispita.

Razredni ispit može da polaže i nadareni učenik, učenik koji se paralelno obrazuje i učenik sportista.

Razredni ispit polaže učenik kojem je izrečena vaspitna mjera isključenja iz škole, u skladu sa ovim zakonom.

Razredni ispiti iz st. 1, 2 i 4 ovog člana polažu se u junskom i avgustovskom ispitnom roku.

Razredni ispit polaže i vanredni učenik u skladu sa ovim zakonom.

Odredbe ovog člana ne odnose se na polaznika u višoj stručnoj školi.

Nadležnost

Član 79

Način i postupak polaganja popravnih, dopunskih, diferencijalnih i razrednih ispita bliže se uređuju propisom Ministarstva.

Predmetni ispit

Član 79a

Polaznik polaže predmetne ispite, u skladu sa obrazovnim programom.

Škola organizuje dva ispitna roka za polaganje predmetnih ispita u toku školske godine.

Rokove iz stava 2 ovog člana određuje nastavničko vijeće.

Predmetni ispit iz nastavnog predmeta može da se polaže najviše dva puta u jednoj školskoj godini.

Uspitivač na predmetnom ispitu je nastavnik predmeta koji je polazniku predavao nastavni predmet.

Uslov za polaganje predmetnog ispita može biti realizovana vježba, seminarski rad i dr, u skladu sa obrazovnim programom.

Ocjene iz pojedinih oblasti, odnosno djelova nastavnog predmeta i vježbe, seminarskog rada ili drugog zadatka se uvažavaju pri utvrđivanju ocjene na predmetnom ispitu.

Polaganje predmetnog ispita pred komisijom

Član 79b

Ukoliko polaznik nije položio predmetni ispit u utvrđenim rokovima, polaže predmetni ispit pred komisijom koju čine predmetni nastavnik, nastavnik istog ili srodnog predmeta i stalni član.

Komisiju iz stava 1 ovog člana i datum i termin polaganja predmetnog ispita određuje nastavničko vijeće.

Ocjena komisije je konačna.

Praktični ispit

Član 80

U dvogodišnjoj stručnoj školi učenik polaže praktični ispit.

Završni ispit

Član 81

U trogodišnjoj stručnoj školi učenik polaže završni ispit.

Stručni ispit

Član 82

U četvorogodišnjoj stručnoj školi učenik polaže stručni ispit.

Stručni ispit se sastoji od opšteobrazovnog i stručnog dijela.

Opšteobrazovni dio ispita čine:

- crnogorski ili maternji jezik i književnost;
- matematika, ili prvi strani jezik, u skladu sa obrazovnim programom.

Stručni dio ispita čine:

- stručno-teorijski predmet, odnosno stručna teorija;
- stručni rad.

Stručno-teorijski predmet od značaja za obrazovni profil izučava se najmanje u dva razreda sa po dva časa sedmično i određen je obrazovnim programom.

Izuzetno od stava 1 ovog člana, pravo da polaže stručni ispit ima i učenik koji je završio trogodišnju stručnu školu, položio završni ispit i završio dodatno obrazovanje u trajanju od dvije godine.

Dodatno obrazovanje iz stava 2 ovog člana stiče se u četvorogodišnjoj stručnoj školi.

Učenik koji nastavlja obrazovanje polaže stručni ispit eksterno.

Učenik koji ne nastavlja obrazovanje polaže stručni ispit u organizaciji škole.

Učenik koji nije položio stručni ispit u rokovima propisanim ovim zakonom ima pravo da polaže stručni ispit bez plaćanja naknade i u narednoj školskoj godini.

Za polaganje stručnog ispita, škola može organizovati stručni tečaj u trajanju od najduže godinu dana, kao poseban program pripreme za lica koja su završila četvrti razred gimnazije.

Organizacija i izvođenje stručnog tečaja prilagođavaju se nivou znanja kandidata i bliže se uređuje propisom Ministarstva.

Polaznik stručnog tečaja je obavezan da redovno pohađa nastavu.

Program stručnog tečaja donosi Nacionalni savjet.

Državna komisija za stručni ispit

Član 82a

Radi pripreme i izvođenja stručnog ispita Ministarstvo obrazuje Državnu komisiju za stručni ispit (u daljem tekstu: Komisija), na period od četiri godine.

Komisija ima sedam članova.

Članovi Komisije su po funkciji: ministar nadležan za poslove prosvjete, direktor Zavoda za školstvo, direktor Centra za stručno obrazovanje i direktor Ispitnog centra.

Aktom o obrazovanju Komisije iz stava 1 ovog člana utvrđuje se bliži sastav, način rada i odlučivanja i druga pitanja od značaja za rad Komisije.

Nadležnost Državne komisije za stručni ispit

Član 82b

Komisija iz člana 82a ovog zakona:

1) određuje granicu prelaznosti za nastavne predmete koji se polažu na stručnom ispitu, na predlog Ispitnog centra;

2) odlučuje o sprovođenju eksperimentalnog stručnog ispita i obimu i načinu sprovođenja tog ispita;

3) razmatra izvještaj Ispitnog centra o rezultatima postignutim na stručnom ispitu;

4) odlučuje o drugim pitanjima od značaja za sprovođenje stručnog ispita.

Diplomski ispit

Član 83

U višoj stručnoj školi učenik polaže diplomski ispit.

Program ispita

Član 84

Obrazovnim programom za svaku struku se utvrđuje program praktičnog, završnog, stručnog i diplomskog ispita. Način i postupak polaganja praktičnog, završnog, stručnog i diplomskog ispita propisuje Ministarstvo.

Majstorski ispit

Član 85

Majstorski ispit ima pravo da polaže učenik koji je završio:

1) trogodišnju stručnu školu, položio završni ispit i ima tri godine radnog iskustva u struci (na poslovima određenog zanimanja);

2) četvorogodišnju stručnu školu, položio stručni ispit i ima dvije godine radnog iskustva u struci (na poslovima određenog zanimanja).

Priprema za polaganje

Član 86

Pripremu za polaganje majstorskog ispita mogu da organizuju: škola, udruženje i poslodavac.

Program majstorskog ispita

Član 87

Program majstorskog ispita donosi Nacionalni savjet, na predlog Centra za stručno obrazovanje i udruženja, u skladu sa standardom zanimanja i standardom kvalifikacije.

Polaganje majstorskog ispita

Član 88

Majstorski ispit se polaže u skladu sa ispitnim katalogom koji donosi Nacionalni savjet, na predlog Centra za stručno obrazovanje.

Majstorski ispit se polaže pred komisijom koju obrazuje udruženje na predlog Centra za stručno obrazovanje.

Propisivanje majstorskog ispita

Član 89

Način i postupak polaganja majstorskog ispita propisuje ministarstvo nadležno za poslove rada, u saradnji sa udruženjem i Centrom za stručno obrazovanje.

VIII VANREDNI UČENICI

Oblasti

Član 90

Obrazovnim programom se utvrđuju oblasti u kojima vanredni učenici mogu sticati stručno obrazovanje, kao i način ostvarivanja praktičnog obrazovanja.

Pripremna nastava

Član 90a

Vanredni učenik je obavezan da pohađa pripremnu nastavu.

Predmete, nastavne sadržaje i fond časova nastave iz stava 1 ovog člana, za svaki obrazovni program, utvrđuje nastavničko vijeće škole.

Ukupan fond časova iz stava 2 ovog člana ne može biti manji od 50% ukupnog godišnjeg broja časova za određeni obrazovni program, a određuje se u skladu sa odgovarajućom metodologijom, koju donosi Nacionalni savjet, na predlog Centra za stručno obrazovanje.

Polaganje ispita

Član 91

Vanredni učenik polaže razredni ispit i odgovarajući ispit na završetku odgovarajućeg nivoa obrazovanja.

Vanredni učenik polaže ispite iz stava 1 ovog člana u junu, avgustu i januaru.

Vanredni učenik u toku jedne školske godine može završiti jedan razred.

Vanredni učenik polaže razredni ispit iz jednog, više ili svih nastavnih predmeta, u skladu sa obrazovnim programom.

Polaganjem razrednog ispita vanredni učenik polaže dopunske i diferencijalne ispite, u skladu sa obrazovnim programom, s tim da putem polaganja dopunskih i diferencijalnih ispita u jednom ispitnom roku može završiti jedan razred.

Za polaganje ispita iz stava 1 ovog člana i za časove pripremne nastave iz člana ~~90a~~ ovog zakona vanredni učenik i učenik iz člana 23 stav 3 ovog zakona plaća naknadu koju utvrđuje Ministarstvo.

Priznavanje ocjena

Član 92

Vanrednom učeniku se priznaju pozitivne ocjene koje je stekao tokom redovnog školovanja na kraju nastavne ili školske godine, kao i u toku prethodnog polaganja.

Propisi

Član 93

Način i postupak polaganja ispita iz člana ~~94~~ ovog zakona propisuje Ministarstvo.

Poništenje ispita

Član 94

Kada direktor škole ili nadležna inspekcija utvrdi da ispiti nijesu obavljani u skladu sa zakonom i propisima donesenim na osnovu njega, nastavničko vijeće je dužno da, u roku koji odredi taj organ, donese odluku o poništenju ispita i svjedočanstava izdatih na osnovu takvih ispita.

Ako nastavničko vijeće u određenom roku ne donese odluku iz stava 1 ovog člana, direktor će donijeti rješenje o poništenju ispita i svjedočanstava izdatih na osnovu takvog ispita.

Izuzetno od st. 1 i 2 ovog člana, kada nadležna prosvjetna inspekcija utvrdi da stručni ispit nije obavljen u skladu sa ovim zakonom i propisima donijetim na osnovu ovog zakona, Ispitni centar je dužan da, u roku koji odredi taj organ, donese odluku o poništenju stručnog ispita i diploma izdatih na osnovu tog ispita.

Ako Ispitni centar ne donese odluku iz stava 3 ovog člana, odluku o poništenju stručnog ispita i diploma donosi ministar nadležan za poslove prosvjete.

Objavljivanje

Član 95

Rješenje o poništenju ispita, odnosno svjedočanstva iz člana 94 ovog zakona objavljuje u "Službenom listu Crne Gore" organ koji ga je donio.

IX SLOBODNE AKTIVNOSTI **Slobodne aktivnosti**

Član 96

U školi se organizuju slobodne aktivnosti učenika.

Zadaci i program slobodnih aktivnosti iz stava 1 ovog člana utvrđuju se obrazovnim programom, godišnjim programom rada i opštim aktom škole.

Način ostvarivanja

Član 97

Slobodne aktivnosti učenika se ostvaruju putem: predavanja, stručnih ekskurzija, okruglih stolova, društveno korisnog rada i drugih oblika.

Učeničke radionice

Član 98

(Brisan).

Način organizovanja

Član 99

(Brisan).

X NASTAVNICI I SARADNICI **Izvođači**

Član 100

Obrazovno-vaspitni rad obavljaju: nastavnici, stručni saradnici, saradnici u nastavi, nastavnici praktičnog obrazovanja i instruktori praktičnog obrazovanja.

Nastavnik može da izvodi nastavu iz najviše tri nastavna predmeta u jednom odjeljenju.

Izuzetno od stava 2 ovog člana, ukoliko u školi nema nastavnika potrebnog profila, nastavnik može da izvodi nastavu iz više od tri nastavna predmeta, a najviše pet u jednom odjeljenju.

Izvođači praktičnog obrazovanja

Član 101

Praktično obrazovanje u školi obavlja nastavnik praktičnog obrazovanja.

Praktično obrazovanje u objektima van škole obavlja instruktor praktičnog obrazovanja.

Nastavnici

Član 102

Nastavnik u školi može biti lice koje ima sedmi nivo okvira kvalifikacija, podnivo jedan (240 kredita CSPK-a), odgovarajućeg profila.

Izuzetno od stava 1 ovog člana, nastavu iz pojedinih predmeta mogu izvoditi lica sa šestim nivoom okvira kvalifikacija (180 kredita CSPK-a), ukoliko ne postoji odgovarajući studijski program (240 kredita CSPK-a).

Saradnik

Član 103

Stručni saradnik (pedagog, psiholog, bibliotekar i dr.) može biti lice koje ima sedmi nivo okvira kvalifikacija, podnivo jedan (240 kredita CSPK-a), odgovarajućeg profila.

Saradnik u nastavi (laborant, demonstrator i dr.) može biti lice koje ima najmanje četvrti nivo okvira kvalifikacija,

podnivo jedan (240 kredita CSPK-a), odgovarajućeg profila i ima potrebno iskustvo.

Nastavnik praktičnog obrazovanja

Član 104

Nastavnik praktičnog obrazovanja može biti lice koje ima sedmi nivo okvira kvalifikacija, podnivo jedan (240 kredita CSPK-a), odnosno šesti nivo okvira kvalifikacija (180 kredita CSPK-a) odgovarajućeg profila ili majstorski ispit i položen pedagoško-andragoški ispit (potrebno pedagoško-andragoško obrazovanje).

Instruktor praktičnog obrazovanja

Član 105

Instruktor praktičnog obrazovanja može biti lice koje ima najmanje majstorski ispit i položen pedagoško-andragoški ispit (potrebno pedagoško-andragoško obrazovanje).

Nastavnik u višoj stručnoj školi

Član 105a

Nastavnik, nastavnik praktičnog obrazovanja, odnosno instruktor praktičnog obrazovanja u višoj stručnoj školi, pored uslova propisanih ovim zakonom, mora da ima najmanje pet godina radnog iskustva u nastavi i zapažene rezultate u pedagoškom radu.

Oblast obrazovanja

Član 106

Oblast (profil) obrazovanja nastavnika, stručnih saradnika i saradnika u nastavi, kao i oblast obrazovanja i potrebno pedagoško-andragoško obrazovanje nastavnika praktičnog obrazovanja, odnosno instruktora praktičnog obrazovanja utvrđuje se propisom Ministarstva.

Norma časova nastavnika i saradnika

Član 107

Nastavnici su dužni da, u okviru četrdesetočasovne radne nedjelje, izvode teorijsku nastavu (norma časova), i to:

- 1) iz crnogorskog ili maternjeg jezika - 18 časova;
- 2) iz stranog jezika i matematike - 19 časova;
- 3) iz predmeta čija nastava iziskuje pripremanje i izvođenje eksperimenata, izradu, pregled i ocjenjivanje zadataka, programa i projekata za sve učenike jednog odjeljenja - 19 časova;
- 4) iz predmeta za čiju nastavu je obavezno pripremiti, pregledati i ocjenjivati projekte, programe i druge zadatke, različite za svakog učenika ili za manje grupe učenika - 18 časova;
- 5) iz ostalih predmeta teorijske nastave - 20 časova.

Stručni saradnici su dužni da, u okviru četrdesetočasovne radne nedjelje, ostvare najmanje 20 časova neposrednog rada sa učenicima, a raspored preostalog radnog vremena, u okviru četrdesetočasovne radne nedjelje, utvrđuje se statutom škole.

Obaveze saradnika u nastavi, u okviru četrdesetočasovne radne nedjelje, određuju se statutom škole.

Nastavnici praktičnog obrazovanja, odnosno instruktori praktičnog obrazovanja su dužni da, u okviru četrdesetočasovne radne nedjelje, ostvare 24 časa praktičnog obrazovanja.

Nastavnici i nastavnici, odnosno instruktori praktičnog obrazovanja su dužni da, radi postizanja ciljeva obrazovnog programa, pored norme časova utvrđene ovim članom, ostvare još dva časa neposrednog rada sa učenicima u realizaciji ostalih oblika obrazovno-vaspitnog rada, a raspored preostalog radnog vremena, u okviru četrdesetočasovne radne nedjelje, utvrđuje se statutom škole.

Izuzetno od st. 1 i 4 ovog člana, u višoj stručnoj školi ukupan godišnji broj časova iz nastavnog predmeta realizuje se u skladu sa obrazovnim programom i godišnjim programom rada ustanove.

XI PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE **Primjena obrazovnih programa**

Član 108

Obrazovni programi za sticanje stručnog obrazovanja u skladu sa ovim zakonom eksperimentalno se uvode za pojedine struke i zanimanja, kada se za to steknu uslovi propisani ovim zakonom.

Odluku o obrazovnim programima iz stava 1 ovog člana donosi Ministarstvo, na predlog nadležnog savjeta.

Do donošenja standarda zanimanja, u skladu sa ovim zakonom, priprema obrazovnih programa obaviće se po dosadašnjim propisima.

Član 108a

Obrazovni programi doneseni prije stupanja na snagu ovog zakona moraju se kreditno vrednovati najkasnije do školske 2015/16. godine.

Ispunjavanje uslova za upis

Član 109

Do primjene novih propisa o osnovnom obrazovanju i vaspitanju, u dvogodišnju stručnu školu može se upisati lice koje je završilo najmanje šesti razred osnovne škole, a redovno je pohađalo osnovnu školu do 15. godine života, u skladu sa Zakonom o osnovnoj školi ("Službeni list RCG", br. 34/91, 56/92, 32/93 i 20/95).

Priznavanje stečenog obrazovanja

Član 110

Priznaje se stručno obrazovanje licu koje je steklo to obrazovanje po ranijim propisima.

Priznavanje stručne spreme

Član 111

Lice koje je steklo peti stepen stručne spreme ili VKV po ranijim propisima izjednačava se sa licem koje je položilo majstorski ispit u skladu sa ovim zakonom.

Pravo na započeto obrazovanje

Član 112

Učenik koji je do dana stupanja na snagu ovog zakona započeo sticanje srednjeg obrazovanja prema nastavnom planu i programu donesenom na osnovu Zakona o srednjoj školi ("Službeni list SRCG", br. 28/91 i "Službeni list RCG", br. 56/92 i 27/94) ima pravo da nastavi i završi obrazovanje po tom nastavnom planu i programu, u roku određenom za njegovo izvođenje, a najkasnije dvije godine po isteku toga roka.

Učenik iz stava 1 ovog člana ima pravo da završi školu pod uslovima i na način propisanim Zakonom o srednjoj školi ("Službeni list SRCG", br. 28/91 i "Službeni list RCG", br. 56/92 i 27/94), ako nije u suprotnosti sa odredbama ovog zakona.

Mogućnost izbora

Član 113

Učenik koji je do dana stupanja na snagu ovog zakona započeo školovanje za sticanje trećeg, odnosno četvrtog stepena stručne spreme polaže završni, odnosno maturski ispit po dosadašnjim propisima.

Izuzetno od stava 1 ovog člana, učenik koji je započeo školovanje za sticanje trećeg, odnosno četvrtog stepena stručne spreme može polagati završni, odnosno stručni ispit u skladu sa ovim zakonom.

Obrazovanje do donošenja novih obrazovnih programa

Član 114

Učenik koji se upiše u stručnu školu nakon stupanja na snagu ovog zakona, a prije uvođenja novih obrazovnih programa donesenih u skladu sa zakonom, obrazuje se i završava školu na način i pod uslovima propisanim ovim zakonom.

Standardi zanimanja

Član 115

(Brisan).

Upis u obrazovne programe

Član 116

Za obrazovanje po pojedinim obrazovnim programima, u skladu sa ovim zakonom, može se upisati lice koje je završilo obrazovanje prema Zakonu o srednjoj školi, i to:

1) u program pripreme za polaganje majstorskog ispita, lice koje je završilo trogodišnju, odnosno četvorogodišnju stručnu ili tehničku školu i ima tri godine radnog iskustva;

2) u program višeg stručnog obrazovanja, lice koje je završilo tehničku školu ili četvorogodišnju stručnu školu i položilo peti stepen stručne spreme.

Član 116a

Lica koja nemaju status učenika do školske 2009/10. godine, razredni ispit će polagati u stručnim školama čiji je osnivač Crna Gora.

Od školske 2009/10. godine lica iz stava 1 ovog člana, razredni ispit polažu putem eksterne provjere znanja kod Ispitnog centra.

Upis u prelaznom periodu

Član 116b

Do primjene eksterne provjere znanja na kraju završnog razreda u svim osnovnim školama upis učenika u stručnu školu vršiče se na osnovu opšteg uspjeha učenika u posljednja tri razreda osnovne škole i posebne nadarenosti, odnosno umješnosti koje su značajne za sticanje obrazovanja.

Polaganje stručnog ispita u prelaznom periodu

Član 116c

Stručni ispit organizovaće Ispitni centar u skladu sa ovim zakonom počev od školske 2010/2011. godine.

Stručni ispit u organizaciji škole

Član 116d

Stručni ispit za učenike koji nakon završene četvorogodišnje stručne škole ne nastavljaju obrazovanje organizovaće se u skladu sa ovim zakonom od školske 2013/2014. godine.

Period osiguranja

Član 117

Do donošenja propisa iz oblasti penzijskog i invalidskog osiguranja, učeniku koji se obrazuje kod poslodavca, u skladu sa ovim zakonom, računa se period nastave u period osiguranja, tako da se dvanaest mjeseci obrazovanja kod poslodavca računa kao šest mjeseci perioda osiguranja.

Osnovica za plaćanje doprinosa, u skladu sa ovim zakonom, je mjesečna naknada učenika uvećana za poreze i doprinose, u skladu sa posebnim zakonom.

Osnovica za plaćanje doprinosa ne može biti niža od iznosa prosječne zarade zaposlenih u Crnoj Gori.

Zatečeni nastavnici

Član 118

Nastavnik koji je na dan stupanja na snagu ovog zakona zatečen u školi u radnom odnosu na neodređeno vrijeme, a završio je visoku školu, može nastaviti sa izvođenjem nastave.

Nastavnik praktične nastave koji je na dan stupanja na snagu ovog zakona zatečen u školi u radnom odnosu na neodređeno vrijeme, a nema školsku spremu propisanu ovim zakonom, može nastaviti sa izvođenjem nastave.

Rok za donošenje propisa

Član 119

Propisi predviđeni ovim zakonom donijeće se najkasnije u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Do donošenja propisa iz stava 1 ovog člana primjenjivaće se propisi koji su važili do dana stupanja na snagu ovog zakona, ako nijesu u suprotnosti sa ovim zakonom.

Član 119a

Propisi za sprovođenje ovog zakona donijeće se u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona. Do donošenja propisa utvrđenih ovim zakonom primjenjivaće se propisi koji su važili do stupanja na snagu ovog

zakona, ako nijesu u suprotnosti sa ovim zakonom.

Rok za donošenje propisa utvrđenih ovim zakonom

Član 119b

Propisi za sprovođenje ovog zakona donijeće se u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovog zakona. Do donošenja propisa iz stava 1 ovog člana primjenjivaće se propisi koji su važili do stupanja na snagu ovog zakona, ako nijesu u suprotnosti sa ovim zakonom.

Usklađivanje akata

Član 120

Škole su dužne da usklade rad, organizaciju i opšte akte sa ovim zakonom u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Rok za donošenje propisa

Član 120a

Propisi predviđeni ovim zakonom donijeće se najkasnije u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Prestanak važenja

Član 121

Zakon o srednjoj školi ("Službeni list SRCG", br. 28/91 i "Službeni list RCG", br. 56/92 i 27/94) prestaje da važi na kraju školske godine u kojoj učenici završavaju obrazovanje po dosadašnjim nastavnim planovima i programima.

Stupanje na snagu zakona

Član 122

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore", a primjenjivaće se u školama koje rade po obrazovnim programima donesenim u skladu sa zakonom.